

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

**KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
MARIBOR**

Vinarska ulica 14, 2000 Maribor
tel.: (02) 228 49 00, fax: (02) 251 94 82
E-pošta: info@kmetijski-zavod.si,
<http://www.kmetijski-zavod.si/>

Maribor, 12.01.2021

Gnojenje na osnovi analiz na njivah in travnju na vodovarstvenih območjih

Za strokovno gnojenje je potrebno gnojiti na osnovi analiz. Na ta način lahko dosegamo optimalne pridelke in preprečimo izgube hranil v globlje plasti tal in podtalnico, posebej izgube dušika. Zato je strokovno gnojenje na osnovi analiz na vodovarstvenih območjih tudi zakonsko opredeljeno kot obveznost pridelovalcev, ki jih kmetijski in okoljski inšpektorji dodatno kontrolirajo. Obveznost gnojenja na osnovi analiz imajo vsi pridelovalci na vodovarstvenih območjih, ki uporabljajo mineralna gnojila na osnovi sprejetih Uredbah o vodovarstvenih območjih za posamezna vodna telesa (v Podravju so to: Uredba o vodovarstvenem območju za vodno telo vodonosnikov Ruš, Vrbanskega platoja, Limbuške dobrane in Dravskega polja, Uredba o vodovarstvenih območjih za vodno telo vodo vodonosnikov Dravsko-ptujskega polja in Uredba o VVO za vodno telo vodonosnika Selniška Dobrava). V Podravju imamo pri kmetovanju dodatne zahteve in omejitve zaradi vodovarstvenih območjih na velikem deležu nižinskih njivskih in travniških površin. Med te dodatne zahteve sodi tudi gnojenje poljščin na osnovi analiz, ki velja za gnojenje na najožjem, ožjem in širšem vodovarstvenem območju in velja za vse kmetije, ki za gnojenje uporabljajo mineralna gnojila.

Upoštevanje te zahteve je bilo do sedaj nekoliko bolj kontrolirano s strani inšpekcijskih služb na kmetijah, ki so bile vključene v programe KOPOP. Te kmetije zato imajo gnojilne načrte za svoje njivske površine na vodovarstvenih območjih narejene in večinoma sproti ažurirane, saj sta gnojilni načrt in analiza veljavni za obdobje 5-ih let. Te kmetije imajo na osnovi zahtev KOPOP še dodatno obveznost izvedbe gnojenja in dognojevanja z dušikom na osnovi analize mineralnega dušika v tleh ali rastlinskem soku, ki bi moral še dodatno prispevati k boljšemu izkoristku dušika in posebej na lažjih peščenih in prodnatih tleh k zmanjšanju izpiranja nitratnega dušika v globlje plasti tal in podtalnico. Obveznost gnojenja in dognojevanja z dušikom na osnovi analize mineralnega dušika v tleh imajo tudi vsi pridelovalci na najožjem vodovarstvenem območju, ki gnojijo z mineralnimi gnojili ki vsebujejo dušik ali hlevskim gnojem. Analizo mineralnega dušika v tleh je na njivah ali travnikih potrebno opraviti vsako leto pred 1. gnojenjem, oziroma dognojevanjem z mineralnimi gnojili ki vsebujejo dušik. Analizo mineralnega dušika v tleh je na najožjih vodovarstvenih območjih potrebno narediti za vsako njivsko ali travniško površino posebej. Na najožjih vodovarstvenih območjih je prepovedana uporaba gnojevke in gnojnice, dovoljena pa je uporaba hlevskega gnoja in mineralnih gnojil ob izvedenih analizah tal in z upoštevanjem ostalih predpisanih omejitev.

Žal pa ugotavljamo, da precej kmetijskih gospodarstev na teh območjih, predvsem na ožjih in širših vodovarstvenih območjih ni vključeno v ukrepe KOPOP in so zato bili napačnega mnenja, da lahko opravljajo gnojenje z mineralnimi gnojili brez analiz tal in gnojilnih načrtov, kar seveda za vodovarstvena območja ne drži. Gnojenje z mineralnimi gnojili lahko opravljajo na osnovi analiz tal, pri tem pa je potrebno voditi evidence uporabe gnojil tudi na kmetijskih gospodarstvih, ki niso vključena v ukrepe KOPOP. Iz prakse ugotavljamo, da se pri inšpekcijskih vzorcih ugotavljala vrednost ostankov mineralnega dušika v tleh po spravi posevka, ob kontroli pa se je ugotavljala tudi količina vnosa dušika (N) v tla z gnojenjem v rastni sezoni za obravnavane GERKE (na podlagi zahtev Uredbe o varstvu voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov). Ker v preteklem obdobju dodatne inšpekcijske kontrole gnojilnih načrtov niso bile zelo pogoste na vodovarstvenih območjih v Podravju imamo na terenu po opravljenih inšpekcijskih kontrolah letos, kljub opozorilih na izvedenih

izobraževanjih precej problemov, posebej na kmetijah, ki prejemajo subvencijska plačila, niso pa vključeni v ukrepe KOPOP. Te kmetije imajo pri kontrolah navskrižne skladnosti ugotovljene neskladnosti, ki jih morajo odpraviti v določenem roku. Pri ugotovljenih tovrstnih neskladnostih oziroma kršitvah in izdanih odločbah, morajo kmetijska gospodarstva opraviti klasične AL analize tal in gnojilne načrte ter do postavljenega roka poslati na inšpekcijske službe. Žal pa je ob ugotovljenih neskladnostih pri inšpekcijskih pregledih potrebno računati tudi na kazni in zmanjšanje subvencijskih plačil. Zaradi tega priporočamo kmetijskim gospodarstvom, ki kmetujejo na vodovarstvenih območjih, da administrativno obveznost gnojenja na osnovi analiz opravijo za vse njivske in travniške površine na katerih uporabljajo mineralna gnojila, vključno z mineralnimi gnojili, ki vsebujejo samo dušik. Analiza tal in gnojilni načrt je veljaven za obdobje 5-ih let, zato je za izdelavo gnojilnega načrta potrebno narediti načrt setve za naslednjih 5let, oziroma 5-letni kolobar. Za potrebe izdelave gnojilnega načrta je potrebno upoštevati gnojenje z mineralnimi in organskimi gnojili ter upoštevati zaoravanje rastlinskih ostankov.

To so posebnosti gnojenja na vodovarstvenih območjih obravnavane z administrativne strani. Najmanj enak, če ne večji pomen za kmetijska gospodarstva bi morala imeti gospodarna raba organskih in mineralnih gnojil v kolobarju in to ne samo na vodovarstvenih območjih, saj je precej stroškov pri pridelavi vezano z uporabo gnojil. Ta je strokovno možna le na osnovi pravilno izvedenega vzorčenja in opravljenih analiz. V praksi ugotavljamo, da imamo še veliko rezerv pri gnojenju pri izkoristku hranil iz organskih in mineralnih gnojil, ki jih na kmetijske površine potrosimo in jih kmetijske kulture v večjem ali manjšem deležu izkoristijo. Delež hranil, ki ga rastline izkoristijo iz dodanega gnojila je zelo odvisen od rodovitnosti tal in vremenskih ter talnih pogojev. Tako ugotavljamo, da posamezna hranila, predvsem fosfor in delno tudi kalij, rastlinam kljub trošenju mineralnih gnojil ki ta hranila vsebujejo niso dostopna zaradi težav z zakisanostjo tal, saj se dodani fosfor zelo hitro veže v obliko, ki jo rastline ne morejo črpati. Podobno se dogaja s slabšo dostopnostjo tudi, če so tla slabo alkalna, ali še posebej, če so zasoljena. V teh primerih ugotavljamo, da rastline slabše uspevajo tudi zaradi pomanjkanja hranil, kljub temu da smo potrosili mineralna gnojila. V tem slučaju v določenem času ugotavljamo z analiznimi izvidi, da se posamezna dodana hranila v tleh kopičijo in med hranili pogosto prihaja tudi do antagonizmov. To pomeni, da zaradi prevelikih vsebnosti nekaterih hranil, druga hranila rastlinam niso, ali so slabše dostopna in jih s koreninskim sistemom ne morejo počrpati. Slabši izkoristek dodanih hranil, tudi iz lahko topnih mineralnih gnojil pogosto ugotavljamo, če v tleh primanjkuje vode, oziroma zraka ali pri slabo razvitem koreninskem sistemu. Zato je za dober izkoristek dodanih lahko topnih mineralnih gnojil, enako tudi za čim večji izkoristek hranil iz organskih gnojil, razen dodanih odmerkov gnojil, potrebno zagotoviti pogoje, ki bodo omogočili čim večji izkoristek teh.

Draga Zadravec univ.dipl.inž.kmet.
Specialistka za poljedelstvo